

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sancti Agobardi Archiepiscopi Lvgdvnensis Opera

Sancti Agobardi Archiepiscopi Lvgdvnensis Opervm ...

Agobardus <Lugdunensis>

Parisiis, 1666

Ad Librvm De Insolentia Ivdaeorvm.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14657

AD LIBRUM

DE INSOLENTIA IVDÆORVM

AD EVND. IMP. DE INS.] Is est omnino libri istius titulus in veteri codice, quem visum est retineri debere. Sed hunc librum, seu veriùs epistolam, non divisimus in capita, quia id epistolæ brevitatis non patiebatur.

INNOTESCENS] id est, indicans, insinuans activa significatione, ut tum solebat. Sic in Præceptis Regum, & in libris Capitularium: *Ille innotuit nobis*, id est, significavit. **Quin** & sanctus Papa Gregorius sic usurpavit pluribus in locis, ac nominatim lib. II. Indict. XI. epist. LXXXVII. lib. III. Indict. XII. epist. I. & alibi pluries.

GERRICVS] *Capis prelatus* in vita Ludovici Pij in qua scriptum est cum anno DCCCXIII. missum ad Aquitania in Germaniam fuisse à Ludovico ad Karolum Magnum, ut eum *pro quibusdam necessariis consuleret*.

FREDERICVS] Missus Dominicus, ut docet Agobardus. idem fortasse qui post Ludovici Pij mortem adhæsit Lothario, ab eoque missus est ad Ludovicum & Karolum Lotharij fratres. quod scribit Nichardus extremo libro secundo. In Capitulis quoque Karoli Calvi Tit. XLIII. cap. XVII. extat mentio cuiusdam magnatis, nomine Fredrici, qui fortassis idem quoque est cum hoc Frederico.

EVARDVS] idem fortassis qui Eberardus vocatur in Annalibus Eginhardi, fuitque Magister Pincerarum Karoli Magni, ab eo missus anno DCCXXXI. ad Thassilonem Ducem Bajoariæ.

MISSI VESTRI] id est, Legati; qui vulgè tum Missi Dominici vocabantur, quòd à Principe mitterentur. *Missi ergo Dominici dicebantur*, inquit Simondus in Notis ad Capitula Karoli Calvi, quos Princeps extra ordinem in diversas regni partes ad justitias faciendas (sic enim loquebantur) cum amplissima potestate dirigebat.

PERSECUTIONIS ADV. ECCL.] non quidem novæ alicujus persecutionis, ne quem heic fallat obscurum scribendi genus, sed veteris persecutionis quæ per trecentos circiter annos afflixit Ecclesiam, in initiis Christianismi.

INDICVLVM] Sic tum vulgò vocabant diploma Principis, quod in præsens dabatur. Nam quæ in futurum, Præcepta vocabantur. Inde in Formulis Marculfi, *Indiculus Regis ad Episcopum ut alium benedicat.* Et in vita Desiderij Episcopi Cadurcensis: *Indiculus Dagoberti Regis ad Sulpitium Episcopum,* Biturigensem videlicet, adeoque Metropolitanum Episcopi Cadurcensis, ut Desiderium, cui Rex episcopatum dederat, quamprimùm ordinet. Et alibi pluries. Interdum tamen Indiculus accipitur pro Edicto. ut apud Gregorium Turonensem lib. v. cap. XLV. *Per idem tempus Chilpericus Rex scripsit Indiculum, ut sancta Trinitas non in personarum distinctione, sed tantum Deus nominaretur.*

VICE COMITIS] Nam quia Comitatus committebantur viris magnæ dignitatis, quique rarò discedebant à latere Principis, illi in pagis sibi commissis viros instituebant, qui vice sua populos regerent. unde dicti Vicecomites. Sicut nostra tempestate videmus Cardinalem Nepotem Summi Pontificis, Legatum semper esse Avenionensem; ejus verò loco constitutum apud Avenionem Prælatum quempiam, qui vices illic Legati gerit, Vicelegatum ob hoc dictum.

TRACTORIAM STIPENDIALEM] id est, epistolam, cujus beneficio Missi suscipiebantur, & conjectum accipiebant, id est, pensitationem & tributum, quod ab iis haud dubiè exigebatur quorum causa Legati mittebantur. In Tractoriis porrò adnotari solebat, quantum cuique Misso pro ejus conditione suppeditari oporteret. idèoque Tractoriam stipendialem vocat Agobardus. Vide quæ anno superiore diximus in Notis ad epistolam LXIII. Lupi Ferrariensis.

CAPITVLARIA SANCTIONVM] id est, Instructiones Missis datæ in causa Iudæorum, quæ valde favorabiles erant Iudæis, & iniquæ adversum Christianos. Ea de causa Agobardus, cui Ludovici pieras perspecta erat, adduci non potest ut credat ea capitula esse vera.

NANTVADENSIYM MONACHORVM] in

finibus Lugdunensium, vulgò Nantua. Hugo Flaviniacensis in Chronico: *Imperator ergo Carolus cognomen Carolus anno Dom. Incarn. DCCCLXXVII. Ind. XI. vita functus est pridie Nonas Octobris in finibus Lugdunensium, & sepultus Nantoade in monasterio sanctorum Petri & Pauli. Sed monitione angelica translatus Parisius, ad sanctum Dionysium regaliter tumulatur.* Chronicon sancti Benigni Divionensis & Chronicon Beaucense: *Carolus verò Galliam reversus, atque finis Lugdunensium pertingens, ibidem vita functus est, atque in monasterio Apostolorum Petri & Pauli conditus, loco qui dicitur Nantoide à multitudine aquarum ibi confluentium. Postmodum per admonitionem angelicam inde translatus Parisius, in Ecclesia sancti Dionysij regali sepultura est tumulatus.* Itaque in Præcepto Ludovici Balbi Regis pro Ecclesia Lugdunensi, cujus partem cedit Severtius, Nantoadense monasterium dicitur esse in pago Lugdunensi. Hodie tamen est extra regnum Franciæ, in ditione Ducis Sabaudia, media ferè via Lugdunum inter & Genevam, in Comitatu Beugij.

MANCIPIA EIS CHRISTIANA NON VENDERENT] Nihil heic peccaverat Agobardus. Nam istud ipsum decretum antea fuerat à Karolo Magno & Ludovico Pio. Lib. vi. Capitular. cap. cxvii. *Placuit ne Iudeis mancipia deserviant vel adherent Christiana. & cap. cccxviii. Præcipimus generaliter omnibus, ut mancipia Christiana Paganis vel Iudeis non tradantur.* Et præcesserat Constantini Magni lex, cujus meminit Eusebius in libro i v. de vita eius cap. xxvii. Itémque Honorij Theodosijque AA. Constitutio, quæ extat in Codice Theodosiano: *Christiana mancipia Iudeorum nemo audeat comparare. Nefas enim æstimamus religiosissimos famulos impiissimorum emptorum inquinari dominio.* Item Valentinianus Aug. in Appendice Codicis Theodosiani: *Iudeis quoque vel Paganis causas agendi vel militandi licentiam denegamus. Quibus Christiana legis nolumus servire personas, ne occasione dominij sectam veneranda religionis immutent.* Vide S. Gregorium Papam lib. i i. epist. lxxv. lxxvi. lib. i i i. ep. xxi. & lib. x i i. ep. xviii. Ivonem Carn. par. i. cap. cclxxx. & seq. & par. xiii. cap. xcvi. Collectionem Bernardi Papiensis lib. v. Tit. v. Innocentium Cir-

NOTE AD AGOBARDVM. 19

nium in Quintam Compilationem lib. v. Tit. III. & Decretales Gregorij IX. lib. v. Tit. VI.

AD HISPANIAS] ubi regnabant Sarraceni, portio Iudæorum. Quam ob causam Bodo Diaconus Palatii Ludovici Pij, (ad quem tum Subdiaconum extat, ut opinor, epigramma Vualafredi Strabonis) cum se vertisset ad Iudæos, in Hispaniam commigravit ex Gallia, ad Sarracenos nimirum; ut diximus in Notis ad Lupum Ferrariensem pag. 348. 534. Ex eo autem constat hunc Bodonem fuisse oriundum ex ea regni Francici parte quæ Karolo Calvo cessit, quod cum ipse adversum Christianos in Hispania commorantes atrociter sæviret, ut eos cogeret ad deserendam fidem Christianam, ij ad Karolum Regem & Episcopos in regno ejus constitutos lacrymabilem epistolam miserunt, orantes ut memoratus apostata reposceretur, ne divitiis Christianis illic versantibus aut impedimento aut noci foret; ut tradit auctor Annalium S. Bertini ad an. DCCCXLVII.

DE GLVBATAS] Ita vetus codex. pro quo Masfonus edidit *delibatas*.

SI ALIQUIS HOMO] Fragmentum est orationis quam Agobardus Lugduni habuit adversum Iudæos, usque ad illa verba, *humani esse debeamus*.

SENIORI] id est, domino. vernaculâ linguâ, *Seigneur*. Vide Hier. Bignonij Notas ad Marculfum pag. 443. 458. & Davidis Blondelli Dissertationem de jure plebis in regimine ecclesiastico pag. 49.

DIVITIIS EORVM] id est, Iudæorum. Hæc fama semper comitata est Iudæos, ex quo Christiani prævalere cœperunt. Nam adnotat etiam Albertus Krantzius lib. VIII. Metrop. Salisburg. cap. XXI I. eos summas ubique opes comparasse. Anno M. XCVIII. cum Iudæi ex Bohemia in Poloniam & Pannoniam divitias suas furtim auferrent, ejusque fugæ rumor ad Ducem Brevislaum pervenisset, ille retineri eos jussit, thesaurosque eorum applicari fisco. Addit verò Cosmas Pragænsis, qui hæc tradit: *O quantum pecunia miseris Iudæis est illa die sublata! Nec ex succensa Troja tantum divitiarum in Euboico littore fuit collatum*. Vnde & aitate quoque nostra, quoties dicere volumus quempiam esse valde divitem, ita dicere solemus, *Dives est ac unus è Iudæis, Il est riche comme un Juif*. atque id quidem obti-

20 STEPHANI BALVZII

net etiam ubi Iudæi noti non sunt nisi de nomine.

PROPTER PATRIARCHAS] Abrahamum videlicet, Iacobum, & ceteros veteris testamenti Patres, & ob hoc, Iudæorum Patriarchas. Neque enim intelligendus est hic locus de Patriarchis Iudæorum per varias provincias distractorum. Illi enim desierant anno CDXXIX. ut Marca observavit in libro primo de Concordia cap. III. §. V.

NOVAS SYNAGOGAS] Indignatur Agobardus, quod Iudæis tum liceret novas synagogas extruere, velut in contumeliam Christianæ religionis. Id vero ait esse contra legem. Ea autem extat in Codice Theodosiano l. 83. Tit. *De his qui super religione contendunt*, ubi Honorius & Theodosius AA. sic decernunt: *Quæ nuper de Iudæis & synagogis eorum statuimus, firma permaneant. scilicet ut nec novas unquam synagogas permittantur extruere, nec auferendas sibi veteres pertimescant.* Hujus legis mentio extat apud sanctum Gregorium lib. VII. Indict. II. epist. V. *Quia sicut, inquit, legalis diffinitio Iudæos novas non patitur erigere synagogas, ita quoque eos sine inquietudine veteres habere permittit.* Eiusdem legis meminit iterum in epistola LVIII. ejusdem libri. Ad eam quoque legem respexisse videtur Alexander III. dum hæc scriberet: *Iudæos de novo construere synagogas, ubi eas non habuerunt, pati non debent. Verum si antiquæ corruerint, vel ruinam minantur, ut reedificent poteris equanimiter tolerare, non autem ut eas exalcent, aut ampliores aut pretiosiores faciant quàm antea fuisse noscuntur; qui utique pro magno debent habere quod in veteribus synagogis & suis observantiis tolerantur.*

MERCATA IN SABBATIS] Antiquum ergo est, quod mercata fiunt in die Sabbati. Tum paulo post rationem hujus instituti affert Agobardus. Nimirum, ut coemptis eo die necessariis, postridie liberius Christiani Deo servirent. Nam per totum diem, quoties festus erat, antiqui Christiani vacabant orationi; ut patet ex Facundo Hermianensi in præfatione librorum quos edidit pro defensione trium Capitulorum. *Vix mihi septem dierum, inquit, inducia data sunt, in quibus erant etiam duo festi.* Præclarè igitur Ioannes Monlucius Episcopus Valentinus in libro de reformatione Cle-

ri Valentini & Diensis cap. xxxv. *Non enim dies illos majores nostri ociosos ideo esse voluerunt, ut in his nihil ageremus, & tantum planè cessaremus; sed festorum ratio præcipuè in Christianis cessationem habet laborum & operum, ut sacra his diebus adeat populus, cultus Deo honorèsq; ac preces adhibeat, concionibus, publicis Ecclesia precibus, & votis adsit assiduus. Ob eas igitur nos causas adiximus, ut dies dominicos, & alios, qui in catalogo nostro enumerantur, accuratè omnes in nostris diocæsisbus agant, & religiosè, atque in primis curent ne his diebus ulla ludorum, fabularum, & aliorum id genus ludicrorum cõitiones fiant. Tum ad probationem hujus capituli inter cetera adfert decretum Concilij provincialis Coloniensis, quod sic habet: Diligenter quoque populus admonendus est, cur feria, & potissimùm dies dominicus, qui à temporibus Apostolorum in Ecclesia Dei semper celebris fuit, instituta sint. Nempe ut tum in unum omnes pariter convenirent ad audiendam verbum Domini, ad audiendum quoque sacrum, & communicandum; breviter, ad vacandum Deo soli; ut dies illa tantum orationibus, hymnis, psalmis, & canticis spiritualibus transigatur. Hoc enim est sanctificare sabbathum. Atque utinam hæc intelligerent Christiani nostrorum temporum, qui hæc omnia publicè nunc agunt quæ synodus Coloniensis & Ioannes Monlucius fieri à Christianis prohibuerunt. Nimirum refrigescente in dies caritate, superabundat iniquitas; ut futurum prædixit Christus Iesus in Evangelio secundùm Matthæum.*

TAM REGES] Regimen Ecclesiæ Gallicanæ dividit inter Reges & Episcopos. Ecclesia enim Principibus commissa est ad regendum; ut ait Karolus Magnus in præfatione librorum de non adorandis imaginibus, itèmq; synodus habita apud Theodonis-villam anno dcccxlx. can. i. Vnde & Episcopi in synodo Parisiensi congregati anno dcccxxi. scribentes ad Ludovicum & Lotharium Imperatores, aiunt ipsos Principes universam sanctam Dei Ecclesiam Domino dispensante & committente gubernare. Et Ludovicus Pius ad Romanum Pontificem scribens, Spiritum sanctum sibi Ludovico datum esse ait. Sed nihil apertius, nihil Agobardicæ sententiæ congruentius, quàm quod aiunt Episcopi in canone i. i. ejusdem Concilij apud Theo-

22 STEPHANI BALVZII
donis-villam. *Quia bene nostis, inquit, ab illo, qui
solus merito & Rex & Sacerdos fieri potuit, ita Ecclesiam
dispositam esse, ut Pontificali auctoritate & Regali potestate
gubernetur.* Vide Marcam in libro secundo de Con-
cordia cap. primo.

CVM CONFRA TRIBVS CONTVLIMVS]
id est, cum Episcopis. Hinc itaque confici posse puto
sequentem epistolam fuisse scriptam è synodo quapiam,
cui interfuerit Agobardus. quod indicare videtur epi-
stola illa, quæ nomine trium Episcoporum scripta est,
& ab Agobardo simul missa ad Imperatorem Ludovi-
cum Pium. Fieri quippe potest ut hi tres Episcopi scri-
pserint nomine totius synodi, Agobardoque deman-
data cura sit mittendi epistolam synodicam ad Principem,
quod ille præstare noluit, quin relationem quoque
suam adjungeret. Et fortassis istud peractum est in sy-
nodo quæ anno DCCCXXIX. celebrata est apud Lug-
dunum, cui Agobardus & Bernardus interfuerunt.

CORDOBA] five Corduba; quæ Sarracenorum
in Hispania sedes erat, ut docet Lucas Tudensis. quod
etiam colligi potest ex epistola Eulogij Cordubensis ad
Vviliesindum Episcopum Pampilonensem.

AD LIBRVM

DE IVDAICIS SUPERSTITIONIBVS.

EPISTOLA AGOB.] Titulus iste sumptus est
ex veteri codice. nec aliquid causæ esse potuit quòd
omitti debuerit in editione Pap. Massoni.

BERNARDI] Viennensis Archiepiscopi: ad quem
extant Paschalis I. & Eugenij II. Romanorum Ponti-
ficum epistolæ, quæ editæ sunt in Tomo IX. Car-
dinalis Baronij. Anno dein DCCCXXXIII. cum
Lotharius Augustus rebellaret adversus Ludovicum
Pium, plurimosque Episcopos in partes suas tra-
xisset, & in his Agobardum, Bernardus quoque Vien-
nensis in partes transgressus est; adeoque prævaluit fa-
ctio Lotharij, ut Ludovicus imperio dejectus fuerit,
& in carcere conclusus. Restituto demum Ludovico, A-
gobardus & Bernardus sedibus suis pulsi sunt, ob eam